

психічних захворювань і ряд інших експертних питань.

1. Антонян Ю.М., Кудрявцев В.Н. Личность преступника. Спб, Питер «Юридический центр Пресс», 2004, 366 с.
2. Психология террористов и серийных убийц : Хрестоматия. – Мн. : Харвест, 2004.- 400.
3. Балабанова Л.М. Судебная психология.- Д: Сталкер, 1998.-432 с.
4. Коржанський М. Й. , Кваліфікація злочинів. Навч. посіб. Видання 2-е. – К. : Атіка, 2002 – 640 с.
5. Пазенок А. С. Права та свободи людини і громадянина: Навч. посіб. – К. 2010.- 176 с.

Гошуляк Юлія Юріївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС

Науковий керівник –
старший викладач кафедри
криміналістики, судової медицини
та психіатрії **Бідняк Г.С.**

КРИМІНАЛІСТИЧНА МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

До числа злочинів, які на сьогодні є особливо небезпечними, належать злочини корупційної спрямованості, виявлення й розслідування яких становить особливу складність [1]. Характерним для таких злочинів є високий рівень їх латентності, що пояснюється зростанням «професіоналізму» злочинців, недосконалістю законодавства, тісними «діловими» контактами осіб, які володіють значними грошовими сумами, добутими злочинним шляхом. [2] .

Складність розроблення та ефективного впровадження в практику методики розслідування злочинів корумпованої спрямованості полягає в неоднозначності та наявності певних прогалин та неузгодженостей в положеннях антикорупційного законодавства України, неодноразовому внесенні змін в Кримінальний Кодекс України (далі КК України), а також у відсутності узагальнень слідчої та судової практики.

Під час розгляду досліджуваного питання необхідно з'ясувати сутність криміналістичної характеристики злочинів, термін «криміналістична характеристика злочинів» вперше в середині 60-х років увів до наукового обігу Л.А. Сергеев, який розглядав її як елемент методики розслідування злочинів. Під нею вчений розуміє сукупність взаємопов'язаних чинників, що характеризують особливості способів вчинення і слідів відповідних видів злочинів, об'єкту посягань, обставин, які характеризують учасників злочинів та їх

злочинні зв'язки, час, місце, умови й обстановку вчинення злочинів [3].

Для характеризувannya методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності важливе значення мають такі елементи криміналістичної характеристики, як: предмет злочинного посягання, способи вчинення, типові сліди, обстановка вчинення таких злочинів і особа злочинця.

Так, наприклад предметом Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України) частіше за все виступають гроші у готівковій або безготівковій формі. Вченими нерідко підкреслюється зв'язок предмета хабара з місцем і способом вчинення злочину. У більшості випадків готівкові гроші передаються особисто хабародавцем або посередником, безготівкові перераховуються на банківські рахунки третіх осіб підприємств у тому числі через мережу фіктивних фірм «благодійних та інших спеціально створених службовою особою фондів тощо. Неправомірна вигода у вигляді матеріальних цінностей передаються за місцем їх розташування шляхом транспортування до обумовленого місця оформлення та передавання правовстановлюючих документів. Також, у процесі доказування вказаних предметів необхідно особливу увагу приділяти детального опису та встановлення індивідуальних властивостей і ознак предмета цього злочинного посягання. Коли предметом злочину у сфері службової діяльності є грошові кошти, то необхідно встановити яка саме сума, у якій валюті, якими купюрами, які індивідуальні ознаки купюр, по можливості номера купюр, які особливості та індивідуальні ознаки. Коли предметом вказаних злочинів виступають товарно-матеріальні цінності важливо з'ясувати їх найменування, кількість, якісні ознаки, форму, розмір, колір, об'єм, вагу, індивідуальні ознаки, номера, дефекти, дані про джерела їх придбання, матеріал з якого вони виготовлені, клеймування, маркування, характеристика упаковки та інші індивідуальні ознаки, що мають криміналістичне значення.

Типовими місцями вчинення зазначених злочинів є службові кабінети автомобілі, спеціально визначені місця в установах харчування, відпочинку, парках, скверах тощо. Загалом способи хабарництва та інших корупційних злочинів у бюджетній сфері мають повноструктурний характер. Більше того в системі прийомів і операцій, що здійснюють службові особи важливе місце займають не тільки дії чи бездіяльність, безпосередньо пов'язані із даванням-одержанням хабара, а і реалізація інтересу хабародавця, що частіше за все полягає в складанні певних документів. у тому числі з порушенням встановленого порядку.

Особа злочинця, будучи одним із найважливіших елементів криміналістичної характеристики злочинів у сфері службової діяльності, знаходить своє відбиття в способі вчинення й приховування, його «слідовій картині» та в предметі злочинного посягання. Так, наприклад суб'єктом злочину, передбаченого ст. 368-2 КК України, є спеціальний суб'єкт, і, відповідно, притягненню до кримінальної відповідальності за вчинення злочину такого виду

підлягає лише та особа, яка володіє ознаками спеціального суб'єкта. Згідно з ч. 2 ст. 18 КК України спеціальним суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа [4]. Для особи злочинця характерні яскраво виражена корислива мотивація особистості, що стимулюється різкою соціально-економічною нерівністю в суспільстві, свою чергу тут містяться недоліки в доборі та розстановці кадрів державного й управлінського сектору, що сприяють доступу до державної служби керівних посад тих, хто вбачає в службовому становищі засіб розв'язання особистих питань. У більшості це керівники, які мають досить високі статусні позиції і рівень матеріального достатку середнього віку (30-45 років), характеризуються високим інтелектуальним рівнем і досвідом роботи.

Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування хабарництва визначаються у залежності від наявності або відсутності фактору раптової одержання інформація про підготовку до давання/одержання неправомірної вигоди службовою особою, одержана інформація про факт події злочину, що була надана/одержана в минулому. На наступному етапі типізація слідчих ситуацій може бути здійснена у залежності від позиції сторони захисту та обвинуваченого.

Найбільш розповсюдженими й ефективними слідчими діями при розслідуванні злочинів у сфері службової діяльності корупційної спрямованості є огляд місця події, обшук, виїмка, огляд предметів і документів, допити потерпілих, свідків, підозрюваних і обвинувачених, призначення судових експертиз.

Таким чином, у сучасних умовах поширення злочинів корупційної спрямованості більшість теоретичних і практичних аспектів розслідування нині залишаються недослідженими, зокрема такі, як криміналістична характеристика та взаємозв'язок між елементами цієї характеристики, особливості виявлення ознак вказаних злочинів, особливості початку кримінального провадження, виявлення типових слідчих ситуацій та алгоритм їх розв'язання, порядок організації та планування розслідування, тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, проблеми розроблення й застосування тактичних операцій. Ця проблема потребує створення дієвого механізму протидії таким злочинам, реформування кримінального та кримінального процесуального законодавства, вжиття невідкладних заходів, спрямованих на вдосконалення слідчої й судової практики, що ґрунтуються на новітніх досягненнях науки та техніки.

1. Шепітько В. Ю. Розслідування злочинів корупційної спрямованості : наук.-практ. посібник / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель. — Х. : Харків юрид., 2013. — 220 с. 2 Див.: Суворов О. М. Поняття службових злочинів корупційної спрямованості та їх криміналістична характеристика / О. М. Суворов // Часоп. Акад. адвокатури України. — 2014. — Т. 7, № 4. — С. 69.

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції [Електронний ресурс]. —

Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.

3. Сергеев Л. А. Сущность и значение криминалистической характеристики преступлений. Руководство для следователей / Л. А. Сергеев. – М. : Юридическая литература, 1971. – 752 с.

4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Євпак Марія Олегівна,
слухач магістратури факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування ДДУВС

Науковий керівник –
доцент кафедри теорії та історії
держави і права, к.ю.н., доц.

Філянїна Л.А.

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ ЩОДО ПРИМУСОВОГО ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ЕКСПЕРТИЗИ

Людство, на шляху становлення й утвердження прав та свобод, пододало неймовірну кількість перешкод. Саме боротьба міжнародного співтовариства за права людини і новітні ступені свободи ставали причиною змін у суспільно-політичному житті держав у різні часи. Україна, до цього часу, знаходить ся на тернистому шляху до повноцінного розуміння європейських стандартів захисту прав і свобод людини і громадянина. На жаль, пересічним громадянином право сприймається як обмеження, а не як свобода, принципи на яких ґрунтується діяльність правоохоронних органів тлумачаться буквально (дуже вузько), чим порушуються права і свободи українців.

Права людини – багатогранне та непросте явище, яке є фундаментом релігійно-етичної, політичної та філософської категорій. Права і свободи людини – невідчужувані, не залежно від раси, нації, статі, релігійних, політичних переконань та інше.

Порушення права особи не свідчити проти себе, має свою періодичність, про що свідчить достатня кількість позовів до Європейського Суду з прав людини. На нашу думку, вважаємо за потрібне розглянути питання примусового отримання зразків для експертизи, за для порівняння національного та міжнародного тлумачення права не свідчити проти самого себе.

У широкому розумінні зразками для порівняльного дослідження є зразки: матеріалу або речовини (крові, волосся тощо); безпосередні відображення (відбитки пальців тощо); зразки – складні відображення навіку як своєрідного прояву динамічного стереотипу, вираженого в почерку, професійних прийомах то-